

DE GROTE LEEGLOOP

BEKNOPTE SAMENVATTING

Buitenlandse investeringen zijn als een spiegelpaleis. Niets is wat het lijkt. Toch gaat het ook in ons land om honderden miljarden Euro's en brengen overheden op tal van manieren offers om buitenlandse investeerders toch maar over de streep te trekken. Met dit rapport wil de Vrijdaggroep een pleidooi leveren voor een evenwichtiger investeringsbeleid. Er zijn verschillende redenen om bezorgd te zijn:

1 In vergelijking met onze buurlanden doet België het nog steeds slecht voor wat betreft het aantrekken van buitenlandse investeringen en de Eurocrisis heeft ons duidelijk harder geraakt. **Nergens in vergelijkbare landen was de desinvestering zo groot.** Tussen 2008 en 2013 stroomden er netto voor goed 124 miljard Euro aan buitenlandse investeringen weg uit ons land.

2 Het aantal nieuwe bijkomende buitenlandse investeringen blijft nog steeds te klein om de verliezen in buitenlandse investeringen op te vangen. **Er stroomt meer buitenlands kapitaal buiten dan binnen.**

3 Tezelfdertijd halen Belgische bedrijven veel minder geld in het buitenland op dan dat buitenlandse bedrijven investeringsinkomsten uit België halen. Tussen 2003 en 2013 kostte ons dat netto 7 miljard Euro per jaar, vooral aan onze buurlanden en vooral in de banken, de maakindustrie en de energie. **België wordt als het ware de melkoe van zijn buurlanden** en dit is symptomatisch voor de verzwakking van de Belgische economie.

4 De negatieve balans van investeringsinkomsten geeft ook aan dat we een falend binnenlands economisch beleid niet mogen compenseren door aan te hollen achter buitenlands kapitaal. De rekening zou op termijn formidabel kunnen worden, ja zelfs leiden tot de **verarming van onze samenleving**, zeker als die investeringen niet gepaard gaan met een positieve transfer van technologie en productiviteitswinst.

5 We lopen risico op een **neerwaartse spiraal**, waarbij een verzwakkende economie onze overheid nog meer zal aanmoedigen om een beleid op maat van buitenlandse investeerders te voeren, waardoor onze eigen sterktes nog minder dreigen te worden ondersteund.

De Vrijdaggroep pleit om **meer te investeren op eigen kracht**. Een krachtige en duurzame economische strategie moet ons toelaten om ons eigen kapitaal actiever in te zetten.

Net zoals de overheid gezinnen aanmoedigde om in te tekenen op staatsobligaties, moeten de verschillende overheidsniveaus gezinnen aanmoedigen om mee te investeren in **projectobligaties**: van infrastructuur over zorg tot energievoorziening.

Op de beurs zouden we instrumenten moeten ontwikkelen om het voor **start-ups** gemakkelijker te maken kapitaal op te halen en een vroegtijdige buitenlandse overname te voorkomen, zeker om dat onze samenleving bij aanvang vaak optreedt als risico-investeerder.

De Vrijdaggroep wil ook een beter overzicht op de kosten en baten van buitenlandse investeringen. De regio's zouden hun belangen doeltreffender kunnen behartigen door de krachten te bundelen in een **gezamenlijke Belgische handels- en investeringsagentschap**.

De belangrijkste boodschap blijft: een zwak binnenlands economisch beleid zullen we nooit goed maken met buitenlandse investeringen.

**“BUITENLANDSE INVESTERINGEN
ZIJN ALS EEN SPIEGELPALEIS.
NIETS IS WAT HET LIJKT.”**

INHOUDSOPGAVE

BEKNOPTE SAMENVATTING	2
INHOUDSOPGAVE	4
IN HET KORT	5
1. SCHEMERZONE	7
2. DE GROTE LEEGLOOP	8
3. DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN	10
4. DE IMPACT VAN DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN	13
5. WETEN ONZE OVERHEDEN WAAR ZIJ MEE BEZIG ZIJN?	18
6. AANBEVELINGEN	21
COLOFON	27

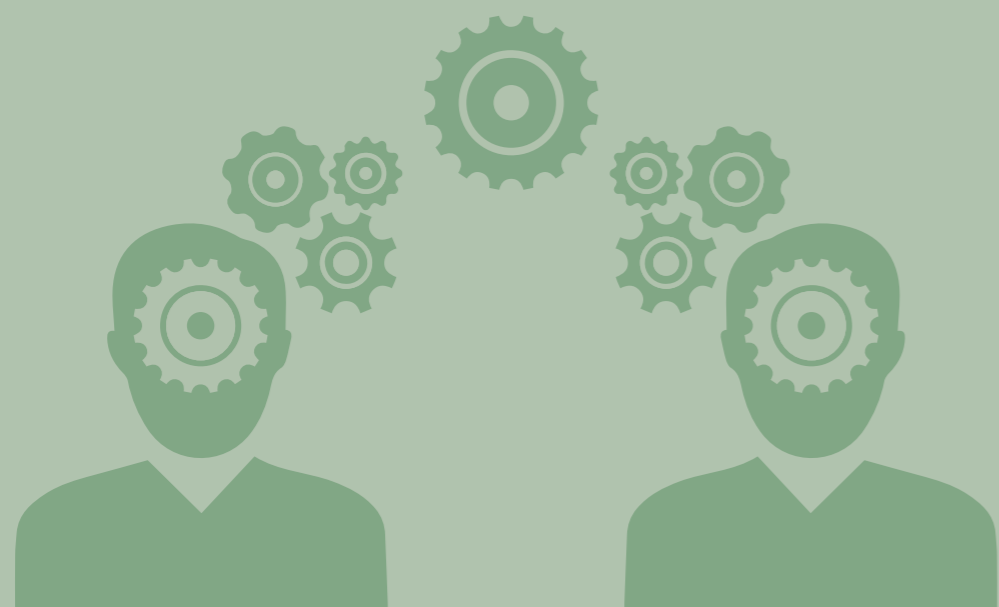

DE GROTE LEEGLOOP IN HET KORT

Jaarlijks presenteren de gewestoverheden, die sinds 2001 verantwoordelijk zijn voor het aanmoedigen van buitenlandse investeringen, optimistische rapporten over nieuwe projecten in Brussel, Vlaanderen, en Wallonië.

Een eerste observatie van dit rapport is dat dergelijk optimisme grotendeels misplaatst is. De gewesten hanteren immers bruto-cijfers die enkel weergeven hoeveel investeringen er binnen komen, niet hoeveel er verdwijnen. In werkelijkheid kampt ons land met een probleem van desinvestering.

Een tweede vaststelling is dat sommige definities steeds minder relevant blijken. Waar we er bij directe investeringen van uit gaan dat zij buitenlandse bedrijven duurzaam binden aan onze economie, lijkt dat voor een flink deel van de directe investeringen niet het geval.

Een derde observatie is dat er erg weinig transparantie bestaat over de wijze waarop onze overheden de baten van buitenlandse investeringen afwegen ten opzichte van de kosten én of ze hoegenaamd de middelen hebben om dat te doen.

Dit rapport benadrukt dat buitenlandse investeringen geen doel op zich mogen zijn, maar een middel om onze economie te versterken. Integendeel: zonder een stevige economische strategie kunnen buitenlandse investeringen de welvaart van onze samenleving schaden.

Het pleit voor het nastreven van meer transparantie, het bepalen van een heldere en ambitieuze economische strategie, het inzetten van eigen spaargeld voor strategische investeringen, en het ontwikkelen van een meer doelgericht investeringsbeleid – met meer samenwerking op het Belgische niveau zolang belangrijke bevoegdheden als diplomatie en belastingen financiën blijven.

① SCHEMERZONE

Aan het jaareinde pakken de gewestregeringen graag uit met optimistische cijfers over buitenlandse investeringen. Eind 2013, bijvoorbeeld, rapporteerde de toenmalige Minister-President Kris Peeters voor bijna 2 miljard Euro aan investeringen in Vlaanderen, goed voor 4,000 nieuwe banen. Zijn Waalse collega rapporteerde voor bijna 900 miljoen Euro en 1,500 banen. Die cijfers lijken echter moeilijk te verzoenen met de diverse sluitingen van grote buitenlandse bedrijven in ons land.

De cijfers die de gewesten presenteren betreffen directe investeringen, investeringen dus die buitenlandse bedrijven doen om voor het grootste deel eigenaar te worden van projecten, infrastructuur, ondernemingen, etc. Daarnaast gaat het ook om bruto-cijfers. Zij registreren de nieuwe investeringen, maar verrekenen niet hoeveel kapitaal en banen er verdwijnt bij buitenlandse firma's. Het is een beetje als een betalingsbalans met maar één kolom, de inkomstenkolom.

Het is dus verstandiger om de netto-cijfers op te zoeken. Dat is erg moeilijk. Onze overheden geven zelf geen gedetailleerde cijfers vrij. Dat is overigens in meerdere Europese lidstaten zo. De databanken van de Financial Times en IBM zijn bijzonder verfijnd, maar beperken zich overwegend tot bruto-cijfers en zijn afhankelijk van de bijdragen van individuele bedrijven en overheden. Het blijft ook moeilijk te achterhalen in welke mate de definities van deze private informatieverstrekkingen vergelijkbaar zijn.

Kortom, er is een transparantieprobleem. De cijfers over buitenlandse investeringen zijn eigenlijk één grote schemerzone.

Overheden roepen vaak het belang van vertrouwelijkheid in, maar het is in dat geval er moeilijk de keuzes, de offers en het succes van diezelfde overheden te evalueren. Nochtans wordt investeringspromotie gevoerd met publieke middelen.

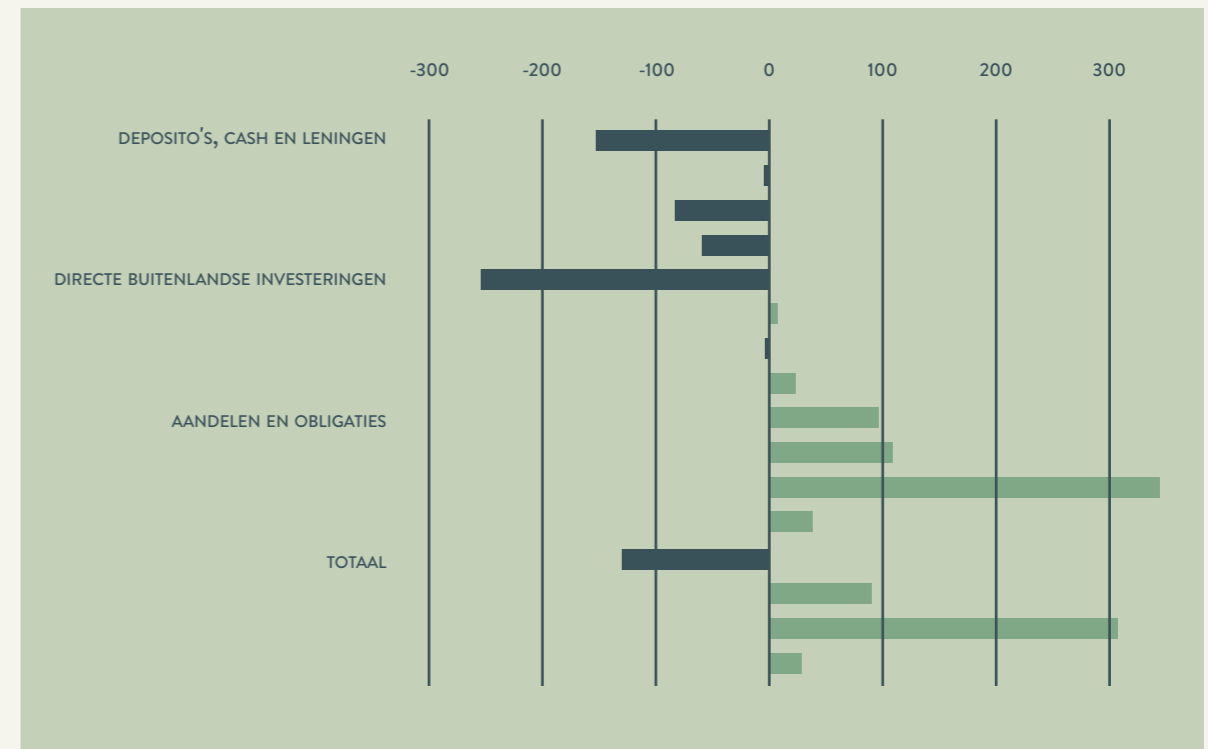
Na veel wikken en wegen, hebben we besloten om we gebruik te maken van de cijfers van Eurostat en de Europese Centrale Bank. Deze zijn geconsolideerd, gestandaardiseerd en laten dus vergelijkingen tussen de Europese lidstaten toe.¹ Ze zijn ook gedetailleerder dan de gegevens die de Belgische Nationale Bank of de investeringsagentschappen van de gewesten beschikbaar stellen. Ze zijn ook vergelijkbaar met de in Amerikaanse dollars gerapporteerde cijfers van de OESO. We hebben de Eurostat-cijfers van de directe buitenlandse investeringen ook vergeleken met de cijfers van de ECB-databank van de positie van diverse buitenlandse investeringen en ook die kwamen overeen.

Er blijft discussie over de accuraatheid van de cijfers, aangezien deze afhankelijk blijven van rapportering, in eerste instantie door bedrijven en in tweede instantie door publieke instellingen. Ook binnen de groep waren er verschillende andere leden die daarop wezen. We willen met dit rapport echter vooral de grote verschuivingen in kaart brengen en zullen systematisch opmerken als we sterk afwijkingen vinden tussen de cijfers van een bestemmingsland en die van een land van oorsprong.

In dit rapport bespreken we drie soorten buitenlandse investeringen: de directe investeringen, die eerder werden toegelicht, de portfolio-investeringen, overwegend in aandelen en obligaties, en de zogenoemde andere investeringen, overwegend in spaarboekjes.

② DE GROTE LEEGLOOP

De eerste vaststelling is onthutsend: tussen 2008 en 2013 stroomden er netto voor goed 124 miljard Euro aan buitenlandse investeringen weg uit ons land. Dat is een enorm bedrag. Dit cijfer is een totaal voor alle soorten investeringen. Het is pas als we naar de diverse soorten investeringen kijken, dat de omvang van de verschuiving duidelijk wordt.

Grafiek. De evolutie van buitenlandse investeringen (2008-2013, 2012 voor DBI). Bron: ECB en Eurostat.

De grootste desinvestering manifesteerde zich in de categorie deposito's en leningen. Tussen 2008 en 2013 haalden de Belgen voor 158 miljard Euro weg van spaarrekeningen in het buitenland, maar omgekeerd haalden buitenlandse spaarders 267 miljard uit België weg. Het grootste deel hiervan betreft spaargeld van buitenlandse banken, bedrijven en particulieren geplaatst in België – bij commerciële banken of bij de centrale bank. Het netto-verlies beliep dus 109 miljard Euro. Op zich was dat gelijkaardig aan de correctie die we in vele Europese landen observeerden.

Er is een positieve zijde aan deze correctie: Belgische banken zijn minder gaan teren op buitenlands krediet. Maar er is ook een negatieve zijde: de grote netto-uitstroom van dit soort investeringen wijst ook op een erg grote blootstelling en afhankelijkheid.

De tweede grootste desinvestering deed zich voor in de component van de directe buitenlandse investeringen. Tussen 2008 en 2012 haalde België voor 246 miljard Euro weg uit het buitenland, maar omgekeerd verduwen voor 231 miljard Euro uit ons land.

Dat vormt dus wel een erg groot contrast met de positieve rapporten waarvan eerder sprake was. In de volgende sectie lichten we dit toe.

De buitenlandse investeringen in aandelen en obligaties van Belgische bedrijven (excl. Banken) groeiden dan weer met 94 miljard tussen 2008 en 2013, de investeringen in overheidsobligaties met 16 miljard. De aantrekkelijkheid van de bedrijven op de beurs kan op het eerste zicht in schril contrast staan met het slinken van de directe investeringen, maar de grote spelers op de Euronext Brussel, zoals AB-Inbev en GDF Suez, boeken slechts een klein deel van hun omzet in België zelf. Daarenboven investeert ons land nog steeds

een flink stuk meer in aandelen en obligaties van bedrijven dan omgekeerd, hetgeen ook een indicator is van de aantrekkelijkheid van de Belgische economie.

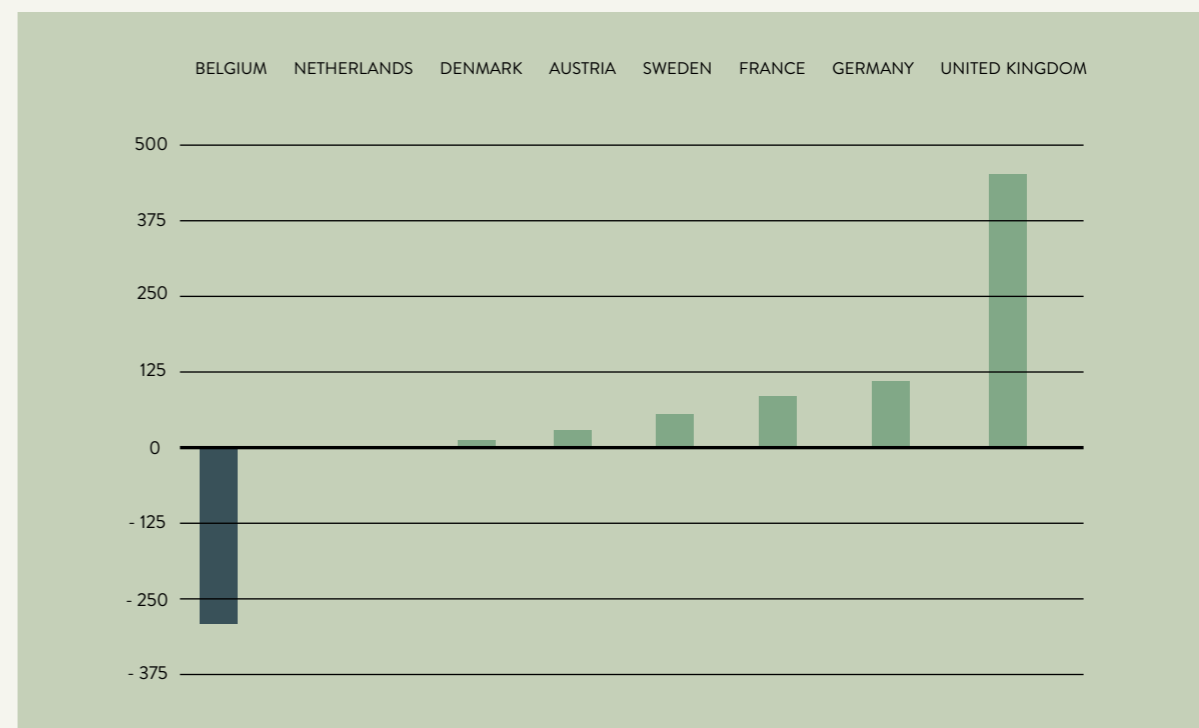
Van alle naburige en vergelijkbare landen trok België bovendien het kleinste volume aan investeringen in aandelen en obligaties van bedrijven aan: ongeveer een zevende van de investeringen die Oostenrijk aantrok, een zesde van de Nederlandse en een derde van de Deense.

De eerste conclusie is dus dat de euforie over sterke prestaties van België en haar gewesten in het aantrekken van investeringen op zijn minst gedeeltelijk misplaatst is.²

③ DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN

Directe investeringen lijken voor Belgische politici een must te zijn. De voordelen die worden benadrukt zijn legio: directe buitenlandse investeringen scheppen banen, vergroten de toegevoegde waarde, stimuleren de technologische ontwikkeling en vergroten de competitie waardoor bedrijven aan productiviteit winnen. We laten deze argumenten even voor wat ze zijn. We komen er dadelijk op terug. Eerst willen we de desinvestering in ons land verder onderzoeken en in perspectief plaatsen.

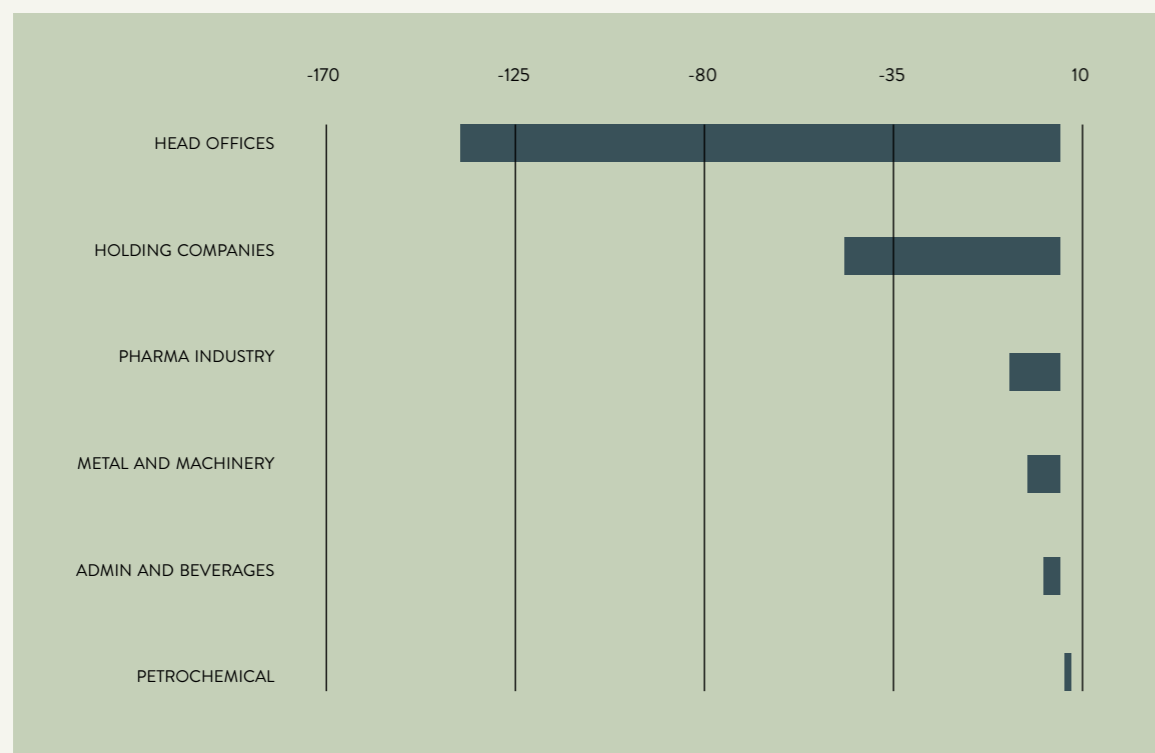
Tussen 2008 en 2013 krompen de directe buitenlandse investeringen in ons land dus met 231 miljard Euro. Netto gingen er 16,500 bij buitenlandse bedrijven in ons land verloren: er kwamen 24,500 banen bij, er verdwenen er 41,000. Dat wil dus niet zeggen dat er geen directe investeringen in ons land gedaan werden, maar de verliezen overtroffen de nieuwe projecten. Ons land deed het daarbij beduidend slechter dan andere naburige of vergelijkbare Europese landen. Beweringen dat België en zijn gewesten dus aantrekkelijke Europese investeringsmarkten zijn, gaan dus niet meteen op.

Grafiek. De evolutie van de positie van directe buitenlandse investeringen in België en andere Europese landen (miljard Euro, 2008-2013).
Bron: Eurostat database, foreign direct investment, positions.

Wat verklaart die aanzienlijke desinvestering? Vooral holdings en hoofdkantoren hebben tussen 2008 en 2013 voor ruim 200 miljard Euro aan directe buitenlandse investeringen uit ons land weggehaald. De grootste contractie deed zich voor tussen 2009 en 2010. Sindsdien hebben de investeringen in holdings zich niet hersteld; die in hoofdkantoren slechts in beperkte mate. Voor een deel was dit het gevolg van een Europese instructie dat België de notionele belastingaftrek moest aanpassen, waardoor het voor grote internationale bedrijven minder aantrekkelijk werd om hun geld hier te parkeren.

In geen enkel ander vergelijkbaar land waarvan we over cijfers beschikken waren de verliezen zo groot. Nederland, Denemarken en Oostenrijk deden het opnieuw merkbaar beter. Frankrijk en Duitsland zagen de buitenlandse investeringen in holdings en hoofdkantoren met 87 en 38 miljard Euro toenemen. Voor wat Frankrijk betreft, kunnen we achterhalen dat 17 miljard Euro aan investeringen uit de Belgische dienstensector kwam en 8 miljard Euro uit de financiële sector in het bijzonder. Een vertegenwoordiger van de financiële sector verklaarde dit als volgt: “Als Parijs behoefte heeft aan kapitaal dan weten de Franse banken en nationale industrieën wat hen te doen staat. De herziening van een aantal belastingmaatregelen heeft daarbij geholpen, maar we mogen de strategische overwegingen niet uit het oog verliezen.”

Grafiek. Verandering in de positie van directe buitenlandse investeringen in België tussen 2008 en 2013 (miljard Euro). Bron: Eurostat database, EU direct investment income, breakdown by partner country and economic activity.

Ook in de maakindustrie noteerde België een desinvestering: 36 miljard Euro tussen 2008 en 2012. Dat is erg veel, zeker gezien Nederland diezelfde periode de directe investeringen in zijn maakindustrie met 48 miljard zag groeien, Denemarken met 7 miljard Euro en Denemarken met 3 miljard Euro.

De directe investeringspositie in de geneesmiddelenindustrie slonk met meer dan 12 miljard Euro. Nochtans zijn de troeven van ons land in deze sector groot. Johnson & Johnson investeerde bijna voor 200 miljoen in ons land gedurende die periode, Pfizer 140 miljoen in Puurs, Novartis voor enkele tientallen miljoenen. Sectorvertegenwoordigers waren het er over eens dat de bestaande activiteit goed op peil wordt gehouden, maar dat de periode van de grote overnames in andere investeringen voorbij is, vooral nu de internationale giganten hun activiteiten meer op de groeilanden richten.

De verklaring voor 12 miljard desinvestering blijft dus onduidelijk. Interessant echter is dat Nederland en Ierland, tijdens dezelfde periode de directe investeringspositie in de geneesmiddelenindustrie met 5 en 15 miljard Euro groeien, zonder dat de investeringen in vaste activa – infrastructuur, machines en software – er significant toenam. Doordat ons land de cijfers geheim houdt, is het bijna onmogelijk om te reconstrueren hoeveel van dat geld uit ons land komt. Voor Nederland vinden we uit de officiële cijfers een totale transactie van 1 miljard Euro uit België in 2011. Voor wat Ierland betreft, zien we enkel dat ongeveer 7 van de 15 miljard aan investeringen uit andere landen uit de Eurozone kwamen.

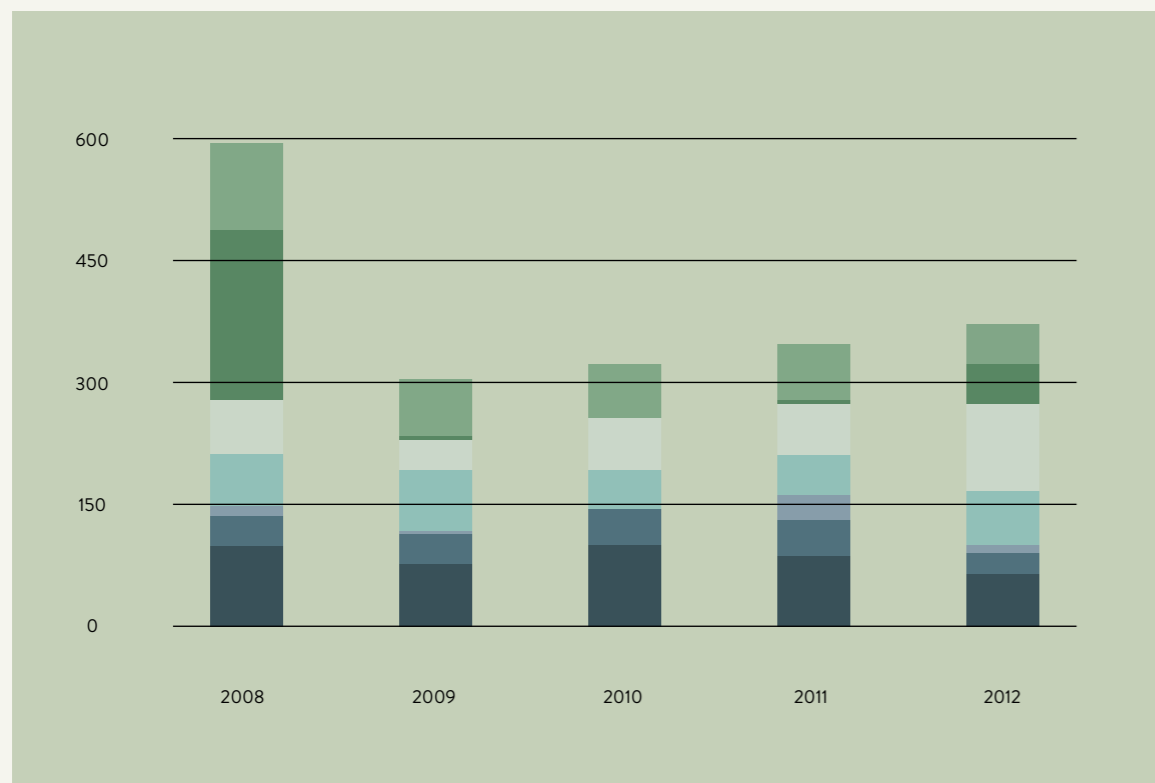
We legden deze cijfers voor aan een aantal vertegenwoordigers uit de sector, maar zij hadden niet meteen een verklaring. Nederland heeft klappen gekregen in de sector, klonk het, en de investeringen in onderzoek en ontwikkeling in Ierland zijn wel wat toegenomen, maar niet in de orde van miljarden. De meest waarschijnlijke verklaring, en die werd ook door de sectorvertegenwoordigers bevestigd, is dat grote geneesmiddelenproducenten niet zozeer hun productie uit ons land weghaalden, maar wel een groot stuk van

hun “spaargeld” en die versluisden naar Europese landen met een beter fiscaal regime.³ Dit werd bijgetreden door een vertegenwoordiger van een bedrijfsorganisatie die wees op het feit dat de Belgische vestigingen van een aantal multinationals als hun “interne bank functioneren”.⁴ De vraag is natuurlijk in welke mate de fiscale gunstmaatregelen op investeringen ook van toepassing waren op deze “vluchtige” investeringen.

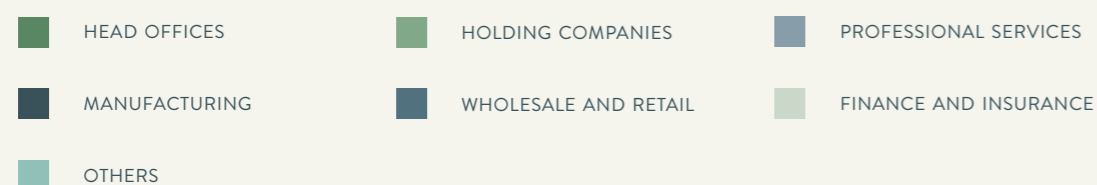
Tenzelfdertijd, noteerden we echter ook een desinvestering in de metaalsector. Die is gemakkelijker te verklaren met de sluitingen van ArcelorMittal als belangrijkste voorbeeld. Hetzelfde geldt voor de voedingssector en in een aantal andere kleinere takken van de maakindustrie. De petrochemische industrie is de enige belangrijke uitzondering met een netto-investering van 3,5 miljard Euro, het gevolg van de moderniseringsprojecten van ExxonMobil, Total en Gunvor in de Antwerpse haven.

Voor wat de maakindustrie betreft, scoorde België het slechtste in vergelijking met naburige en vergelijkbare Europese landen. De dienstensector heeft de verliezen in de maakindustrie niet kunnen goedmaken. De sector van administratie en ondersteunende diensten registreerde een desinvestering van 4 miljard Euro.

Twee vragen dringen zich op dit punt op. Wat verklaart dat België het in vergelijking met andere landen zo slecht deed voor wat de directe buitenlandse investeringen betreft? En wat verklaart de enorme vluchtigheid – tientallen miljarden die op korte termijn verplaatst worden – in deze categorie van investeringen die geacht wordt een duurzame binding op te leveren? Wat is, met andere woorden, de werkelijke impact van directe buitenlandse investeringen op de economie?

Grafiek: De verandering van de directe buitenlandse investeringen per economische sector (miljard Euro). Bron: Eurostat.

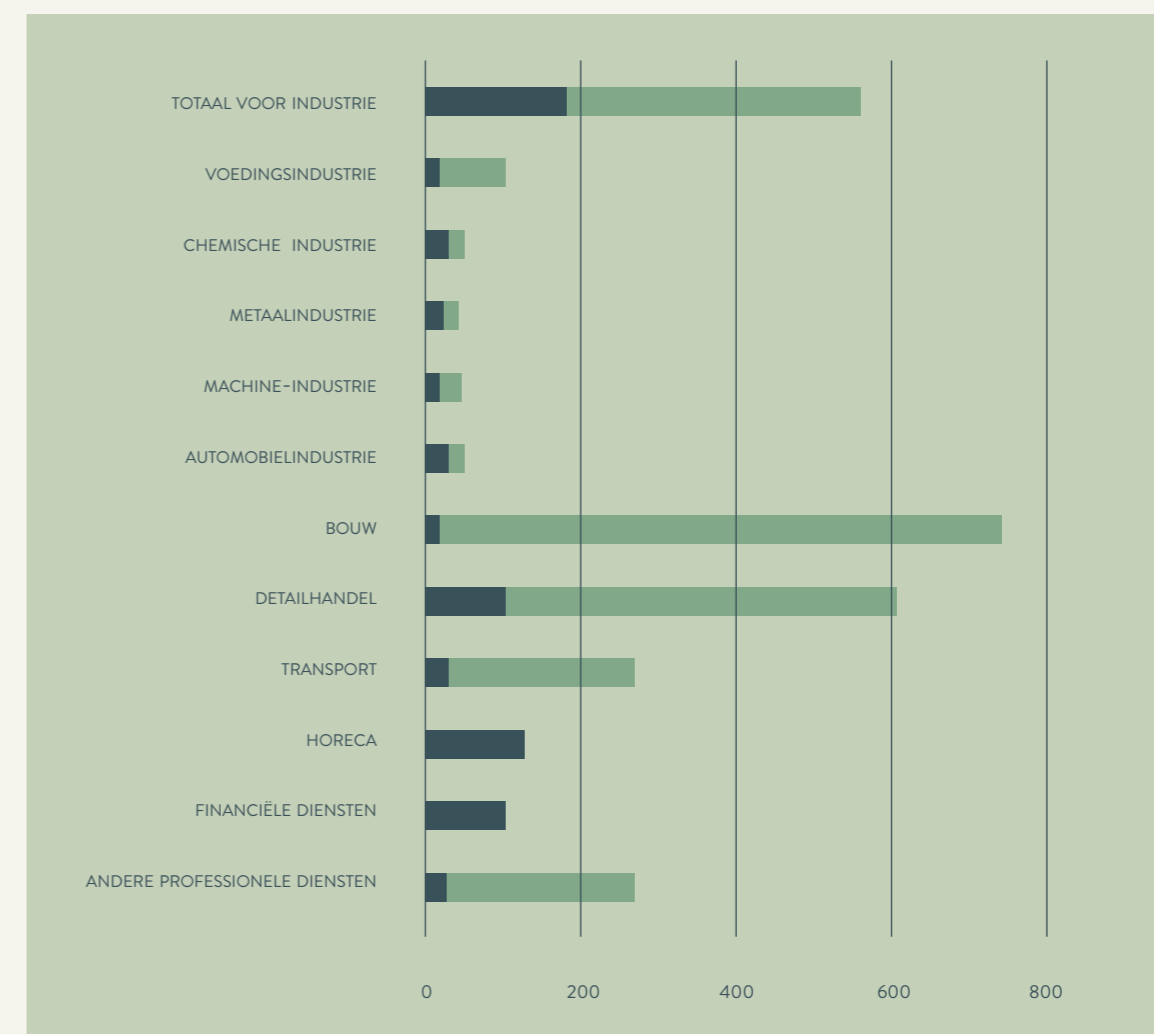

④ DE IMPACT VAN DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN

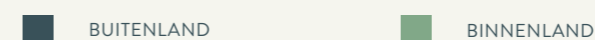
Laten we eerst in gaan op de laatste vraag. De snelle verplaatsing van directe buitenlandse investeringen in de hoofdkantoren, holdings en in de geneesmiddelenindustrie naar landen als Luxemburg, Ierland en Nederland doet vermoeden dat een flink stuk van de directe investeringen helemaal niet zo sterk gefixeerd is in onze economie als we vaak aannemen. Het heeft er alle schijn van zelfs dat het gaat om verkapte belastingoptimaliserende of zelfs –ontwijkende portfolio-investeringen. Er bestaat dus een groot verschil tussen het totale volume van de totale directe buitenlandse investeringen en het aandeel dat werkelijk in infrastructuur, machines of knowhow geïnvesteerd wordt.

Een flink stuk van de directe buitenlandse investeringen schept dus weinig meerwaarde in onze economie. Dat grote internationale bedrijven aanzienlijk sommen van hun spaartegoeden in ons land parkeren, mag België misschien wat rijker doen lijken in de statistieken, de gunstige belastingregimes zorgen ervoor dat de baten voor de schatkist waarschijnlijk gering zijn. De effecten inzake infrastructuur en tewerkstelling zijn al helemaal beperkt.

Laten we deze misleidende directe investeringen even terzijde, dan is het ook geen uitgemaakte zaak hoeveel de werkelijke directe buitenlandse investeringen bijdragen aan onze welvaart. De literatuur is duidelijk over de impact op arme landen. In hun geval dragen bedrijven uit rijke landen via investeringen vaak duidelijk bij tot meer efficiëntie, dankzij verbeteringen in de infrastructuur, betere fabrieken, de overdracht van kennis, de injectie van nieuwe technologie, enzovoort. In het geval van investeringen in ontwikkelde landen, zijn de gevolgen veel minder klaar. Princeton-professor Dani Rodrik verwoordde het zo: “Eén dollar directe buitenlandse investeringen is helemaal niets meer (maar ook niet minder) waard dan één dollar binnenlandse investeringen.”⁵ Laten we een aantal aannames bestuderen in de Belgische context.

Grafiek: De bijdrage van buitenlandse investeringen aan de Belgische tewerkstelling (aantallen tewerkgestelden, 000). Bron: Eigen berekeningen o.b.v. OECD en Eurostat.

TEN EERSTE: We veronderstellen vaak te gemakkelijk dat directe buitenlandse investeringen de toegevoegde waarde en de tewerkstelling vergroten. In ons land vertegenwoordigen buitenlandse bedrijven 29 procent van de toegevoegde waarde in de private sector. Dat is veel in vergelijking landen als Denemarken, Nederland en Oostenrijk.⁶ Vooral in de sectoren chemie, de automobielen en de metaal is de aanwezigheid erg groot. Buitenlandse bedrijven vertegenwoordigen 18 procent van de tewerkstelling in de private sector. Dat is bescheiden in vergelijking met andere landen.⁷

Toch is het niet zo dat al die toegevoegde waarde en banen effectief de verdienste zijn van directe buitenlandse investeerders. Als directe buitenlandse investeringen al in productie worden gefixeerd, dan vervangen zij in ontwikkelde landen doorgaans bestaande productie – door overnames, door fusies of door de binnenlandse spelers marktaandeel af te nemen. Theoretisch komt door het buitenlandse kapitaal ruimte vrij om binnenlands kapitaal naar andere, nog meer productieve sectoren, te loodsen, waardoor de toegevoegde waarde én tewerkstelling wel toenemen, maar in de praktijk hoeft dat niet steeds zo te zijn. Ten slotte: er bestaat een duidelijke neerwaartse trend inzake de tewerkstellingsintensiteit van buitenlandse investeringen: minder banen dus voor hetzelfde kapitaal.⁸

TEN TWEEDE: buitenlandse investeringen zijn geen liefdadigheid. Ze arriveren met de betrachting om winst te maken. Dat is perfect normaal, maar vanuit het standpunt van de samenleving betekent dat je met de instroom van investeringen een uitstroom van investeringsinkomsten kunt verwachten. Op lange termijn is de uitstroom vaak zelfs groter dan de instroom en is er dus een netto-verlies van kapitaal. Zolang Belgische bedrijven die in het buitenland maar genoeg inkomsten terugstorten hoeft dat geen probleem te zijn. Maar hier loopt het in het geval van België mis.

Tussen 2003 en 2013 bedroeg het gemiddelde jaarlijkse verschil tussen de uitstroom van inkomsten uit directe buitenlandse investeringen (credit) en de instroom (debet) maar liefst -7 miljard Euro, goed voor een totaal van -78 miljard Euro. Dat deficit loopt trouwens op. Met andere woorden: België kampt niet alleen met desinvestering maar ook nog eens met een tekort op de balans van investeringsinkomsten. Vergelijkbare landen als Nederland en Oostenrijk boeken daarentegen een overschot van 19 en 2 miljard Euro.

Grafiek: De netto-inkomsten uit directe buitenlandse investeringen (miljard Euro). Bron: Eurostat, Balance of payments by country.

■ BELGIUM ■ NETHERLANDS ■ AUSTRIA

Het Belgisch tekort geeft vooral de zwakke positie van ons land weer ten aanzien van de buurlanden. We schatten dat België tussen 2008 en 2012 een gemiddeld jaarlijks tekort van investeringsinkomsten boekte van 4.1 miljard met Frankrijk, 1.9 miljard met Nederland, 1.3 miljard met het Verenigd Koninkrijk en 1 miljard met Duitsland. Wederom verkleinde tezelfdertijd ook hun directe investeringspositie in ons land.⁹ Als investeringsmarkt lijkt ons land dus de rol van melkkoe van de buurlanden te spelen. De grootste tekorten boeken we in de bankensector, de industrie en de energie. De overschotten die we zelf boekten in landen als Tsjechië, Spanje en Polen waren niet groot genoeg om de tekorten te compenseren.

LANDEN

FRANKRIJK	- 4.140	IERLAND	+ 1.434
NEDERLAND	- 1.882	TSJECHIË	+ 1.095
VERENIGD KONINKRIJK	- 1.308	SPANJE	+ 657
DUITSLAND	- 935	VERENIGDE STATEN	+ 532
FINLAND	- 623	POLEN	+ 503
JAPAN	- 375	SLOVAKIJE	+ 323
ZWEDEN	- 360	ROEMENIË	+ 292
NOORWEGEN	- 341	HONGARIJE	+ 207

Tabel. Inkomsten uit directe investeringen tussen België en partnerlanden (netto, miljoen Euro). Bron: Eurostat. Noot: Dit betreft data voor 45 landen, hoofdzakelijke Europese landen, die tezamen 65 procent dan de directe buitenlandse investeringen in ons land vertegenwoordigen.

SECTOR

FINANCIËN	+1.434
INDUSTRIE	+1.095
ENERGIE	+657
HANDEL EN DETAILHANDEL	+532

Tabel. Inkomsten uit directe investeringen in specifieke sectoren (net, miljoen Euro). Bron: Eurostat. Noot: Idem.

TEN DERDE: Buitenlandse bedrijven vertegenwoordigen ongeveer de 60 procent van de Belgische uitvoer. Dat is zeer veel. Wat van tel is, echter, is niet de export, maar het effect op de handelsbalans, dus de export min de import. Daar is de impact al veel kleiner. In het geval van de geneesmiddelenindustrie, bijvoorbeeld, werd er tussen 2008 en 2013 gemiddeld voor 35 miljard Euro uitgevoerd, maar ook 28 miljard ingevoerd, vooral componenten van geneesmiddelen, waardoor de balans 7 miljard Euro bedroeg.¹⁰ Dan blijft de vraag wat er met die 7 miljard gebeurde. We schatten dat in de sector gemiddeld 2 miljard aan inkomsten opnieuw naar buiten werden gesluisd, 3 miljard in de vorm van desinvesteringen.¹¹ Nog eens een deel verdwijnt door stukken loon van buitenlandse werknemers in de sector. Slechts een klein deel wordt uiteindelijk opnieuw geïnvesteerd in infrastructuur, knowhow, of wordt overgedragen via belastingen. Uiteindelijk zal het netto-resultaat op de lopende rekening positief zijn, maar eerder beperkt.

TEN VIERDE: Het is erg moeilijk om te bepalen in welke mate buitenlandse bedrijven precies de productiviteit van onze economie vergroten. Er zijn een aantal effecten van toepassing. Eén ervan betreft crowding out: minder competitieve binnenlandse spelers worden vervangen door meer competitieve buitenlandse spelers. Dat deed zich voor in sectoren als de detailhandel, de bouw, ondersteunende diensten, etc. Vraag is echter wat het voordeel van de buitenlandse spelers bepaalde: is dat werkelijk een beter bedrijfsmodel, superieure producten, of toegang tot goedkoper kapitaal of een uitgekierde belastingpolitiek. Met andere woorden: het is er vaag of het selectieproces wordt bepaald door de wetten van de vrije markt, dan wel door andere voordelen. Een ander effect betreft standaardisatie: grote investeerders kunnen de productiviteit van toeleveranciers vergroten door eenvormige standaarden te promoten. Vaak zijn dat echter standaarden in functie van één grote afnemer. Valt zo'n grote afnemer weg, dan verdwijnen ook de efficiëntiewinsten – en vaak ook de toeleveranciers, zoals we zagen in het geval van de sluiting van Renault, Ford Genk, etc.

Een ander effect betreft de technologietransfer. Dit effect is al even onduidelijk. Beschouw opnieuw de geneesmiddelenindustrie. Ontwikkelde deze sector zich doorheen de voorbije decennia zo sterk door buitenlandse bedrijven, of ontwikkelden de buitenlandse bedrijven zo goed omdat de sector zo sterk ontwikkeld was in ons land? Voor dat laatste verwijzen we bijvoorbeeld naar de pioniersrol van Janssen Farmaceutica, Solvay, de traditionele sterkte van het wetenschappelijk onderzoek, de goed ontwikkelde zorg, etc. Deze knowhow was present nog voor de grote buitenlandse spelers arriveerden.

Vandaag wordt nog steeds een groot deel van het fundamenteel onderzoek gefinancierd door de overheid en mogelijk gemaakt door uitstekend onderwijs. Hoeveel van die knowhow uiteindelijk in handen komt van buitenlandse spelers is niet duidelijk. Vaak gebeurt dat door de overname van universitaire spin-offs. Dat zijn omgekeerde technologietransfers, waarbij buitenlandse investeerders vooral genieten van de vruchten van publieke investeringen in wetenschappelijk onderzoek én het feit dat ondernemende vorsers werden aangemoedigd met publieke of semi-publieke risicofondsen. Dat grote buitenlandse firma's veel in onderzoek investeren is duidelijk, maar dat genereert daarom geen transfer van technologie. De publieke kosten voor wat betreft lastenverlagingen, vrijstellingen en subsidies zijn door het kluwen aan maatregelen bijna niet becijferbaar, maar ze lopen in de tientallen miljarden.

SPIN-OFFS

Spin-offs zijn erg belangrijke drijfveren van onze innovatie. Vaak worden deze spin-offs na enkele jaren overgenomen. De voorbeelden zijn talrijk, maar we pikken er twee ad random uit: Caliopa, overgenomen door het Chinese Huawei, en Layerwise, overgenomen door het Amerikaanse 3D Systems. We berekenden dat de initiële investering met publiek geld in deze spin-offs – via subsidies van het IWT en de salarissen van de stichtende onderzoekers aan de universiteit – telkens rondom minimum 2-3 miljoen Euro schommelde. In tweede fase kwam daar nog eens voor ongeveer 3-400,000 Euro aan risicokapitaal van PMV bij.

Da vragen die zich hier opdringen zijn 1: In welke mate de return op de publieke investeringen, het risicokapitaal van de samenleving als het ware, berekend werd bij de overname en 2: Waarom we nog steeds geen grotere investeringsvehikels hebben voor dergelijke spin-offs.

⑤ WETEN ONZE OVERHEDEN WAAR ZIJ MEE BEZIG ZIJN?

De opmerkingen in de vorige sectie zijn geenszins bedoeld om aan protectionisme te doen en buitenlandse investeringen te weren. We willen vooral open de vraag stellen of het huidige investeringsbeleid stevig genoeg is om het algemeen belang van onze samenleving te dienen.

Het is duidelijk dat onze overheden, ondanks de veronderstelling dat het met de staatshervorming van 2001 beter zou gaan, niet in staat zijn geweest om beter te presteren. Ons land werd er als investeringsmarkt absoluut niet sterker op in vergelijking met de buurlanden. De grote desinvestering mag onze overheid echter niet aanmoedigen om nog harder te werken om kost wat kost meer investeringen aan te halen. Het wordt vooral een zaak om de kosten en de baten van directe buitenlandse investeringen beter in te schatten.

Later in dit rapport volgen meer concrete aanbevelingen. Deze sectie presenteert alvast enkele strategische overwegingen.

Door de institutionele versnippering hebben wij niet de indruk dat onze overheid in staat is de economische belangen van onze samenleving doeltreffend te dienen. Die doeltreffendheid valt niet precies te meten, maar we vinden bijvoorbeeld geen enkele langetermijnstrategie terug waarbinnen diverse departementen opereren. Flanders Investment and Trade, het Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements étrangers, en Brussels Invest and Export doen hun best om zoveel mogelijk investeringen aan te trekken en zetten in op sleutelsectoren, maar in functie van welke economische langetermijnvisie zij werken, is niet duidelijk. Hetzelfde geldt voor de gerichte subsidies van het IWT of het AST, of de diverse fiscale constructie opgezet door andere agentschappen.

Laat er geen misverstand bestaan. We troffen in deze agentschappen vele gemotiveerde werknemers aan, die zelf ook erg kritisch zijn. “We hebben de opdracht om investeringen aan te trekken, dus dat is wat we zo goed mogelijk proberen te doen,” noteerden we bij één vertegenwoordiger, “maar onze middelen zijn erg beperkt in vergelijking met onze buurlanden en vaak is er ook niet genoeg politieke sturing.”¹² Nog een andere vertegenwoordiger stelde: “Eigenlijk is er weinig politieke belangstelling voor wat we doen, zolang we ieder jaar maar gunstige cijfers kunnen uitbrengen.”¹³

Het aantrekken van directe buitenlandse investeringen lijkt daardoor een doel op zich geworden. Een slimme overheid is er echter vooral op uit om goed in te schatten hoe die investeringen een middel kunnen zijn om het doel van een sterkere economie en een betere samenleving te bereiken. Kortom, we moeten eerst opnieuw werk maken van een stevig economische beleid dan pas kan een investeringsbeleid vruchten oogsten.

Beleid en politieke visie zijn vooral zoek in strategische sectoren. In de energiesector, bijvoorbeeld, lijkt onze overheid meer een meer het investeringslaafje van buitenlandse spelers. Bij gebrek aan een energiestrategie, worden de miljardentransfers van investeringsinkomsten naar Nederland en Frankrijk op peil gehouden en kan ons eigen vermogen onvoldoende een rol spelen bij de ontwikkeling van hernieuwbare energie. Dat geldt bijvoorbeeld voor de windmolenparken, die grotendeels door het buitenland gefinancierd worden.¹⁴

De gretigheid om het Amerikaanse concern Exxon, een gangmaker in de verwerking van het sterk vervuilende teerzand, te laten investeren in zijn raffinaderij in Antwerpen staat dan weer haaks op het Vlaamse en Europese klimaatbeleid. Buitenlandse investeerders lijken in dit geval een falend of ontbrekend beleid te moeten compenseren.

We riskeren in diverse sectoren ook een te grote afhankelijkheid van buitenlandse spelers. Er lijkt zelf een vicieuze cirkel te bestaan waarbij buitenlandse investeerders de plaats innemen van zwakkere binnenlandse spelers, daardoor de overheid sterker kunnen beïnvloeden om met nog meer steun over de brug te komen, waardoor hun positie op de Belgische markt verder versterkt.

De overheid verbindt op die manier haar toekomst met grote buitenlandse spelers, maar de buitenlandse spelers verbinden hen toekomst allerm minst met die van ons land – daarvan getuigen de desinvesteringen en recente dramatische sluitingen in de automobiel- en de metaalsector.

Dat brengt ons bij een volgend punt: de rodeloperbehandeling van buitenlandse investeerders staat in contrast met de problemen waarmee Belgische kleine en middelgrote ondernemingen worden geconfronteerd. Een vertegenwoordiger van een werkgeversorganisatie stelde het als volgt: “Je moet tegenwoordig een leger consultants hebben om wijs te geraken uit alle belastingmaatregelen en dat is enkel weggelegd voor multinationals.”¹⁵ Een andere vertegenwoordiger voegde toe: “Degene die het hardst kan lobbyen, haalt de meeste voordelen binnen, niet degene die het meeste jobs creëert.”¹⁶

Op lange termijn loont het voor een samenleving meer om clusters kleinere lokale ondernemingen beter te ondersteunen om competitief te worden. Dat geldt ook voor beloftevolle start-ups en spin-offs. Deze spelers kunnen vaak genieten van financiële steun uit de publieke sector bij hun eerste stappen, buitenlandse investeerders nemen vaak de plaats in op het moment dat jonge bedrijven echt succesvol worden.

Dat weerspiegelt ook het onvermogen van ons land om de enorme spaarreserves van de Belgen aan te wenden voor het versterken van de economie van de Belgen. Neem de pensioenfondsen: ongeveer 90 procent van het activa van de vijf grote Belgische fondsen staat uit in het buitenland.¹⁷ Nu is het natuurlijk de taak van de fondsen en financiële instellingen om een zo groot mogelijk rendement te behalen, maar het is een minstens even belangrijke taak om onze eigen reële economie te ondersteunen. Het is evident dat die rol aangemoedigd moet worden en dat de kleine spelers in de reële economie ook op zo'n manier georganiseerd moeten worden dat het gemakkelijker wordt om te investeren met eigen kapitaal. De hardnekkigheid waarmee Belgische kapitaal naar het buitenland “vlucht” en waarmee de overheid buitenlandse investeerders naar België probeert te lokken zijn typerend voor het onvermogen om onze eigen economie te versterken.

Het is overigens bijzonder dat hoewel er enorm veel Belgisch spaargeld versluisd wordt naar aandelen, obligaties en spaarfondsen in het buitenland, het rendement van België op die buitenlandse activa significant kleiner is geworden dan wat buitenlandse investeerders ophalen uit activa in België. We zijn dus, met andere woorden, ook nog eens een minder succesvolle investeerder in andere landen.

Opnieuw: we leveren hier geen pleidooi voor protectionisme, maar voor realisme. België is een van de meest geglobaliseerde economieën en dat leidt vaak tot de aanname dat de internationale markt en buitenlandse spelers ons wel verder zullen helpen. Die aanname is problematisch. Om te beginnen is de internationale markt niet vrij en spelen er tal van politieke factoren en interventies mee. Daarnaast blijft het vermogen om te profiteren van de globalisering sterk afhangen van de kracht van de eigen binnenlandse economie. We moeten dus vooral die binnenlandse economie verstevigen en meer op eigen kracht vooruit om te blijven profiteren van de globalisering.

6 AANBEVELINGEN

Ons land, met de drie gewesten voorop, kan en moet beter presteren voor wat buitenlandse investeringen betreft. Hierna volgen een aantal aanbevelingen die we organiseren in vier groepen: het nastreven van meer transparantie, het bepalen van een heldere en ambitieuze economische strategie, het inzetten van eigen spaargeld voor strategische investeringen, en het ontwikkelen van een meer doelgericht investeringsbeleid.

TRANSPARANTIE — Meer en meer wordt economische beleid een kwestie van competitieve connectiviteit. Staten proberen zich niet af te schermen voor internationale handel en kapitaal, maar die stromen in eigen voordeel te manipuleren. Grote internationale bedrijven maken daar gretig gebruik van en spelen staten doelbewust tegen elkaar uit.

Ons land is een van de meest open economieën ter wereld. Die openheid levert ons voordelen op, maar maakt ons ook kwetsbaar als overheden niet langer het overzicht bewaren op de verschillende buitenlandse spelers. We moeten dan ook als eerste het **overzicht herstellen en meer transparantie nastreven**.

1 We stellen voor om eerst en vooral een verklaring te zoeken voor de plotse uitstroom van zogenoemde directe buitenlandse investeringen in sectoren als de hoofdkantoren, holdings en de geneesmiddelenindustrie. Wat is er precies gebeurd? Wat zijn de verklaringen? In welke mate was dit het gevolg van politieke beslissingen in eigen land of in buurlanden? Hoe gaan we in de toekomst om met deze erg vluchtige directe buitenlandse investeringen? We rekenen op geëngageerde parlementsleden om bevoegde ministers hierover vragen te stellen.

2 Op de zelfde wijze stellen we de parlementen voor om de uitvoerende macht vragen te stellen over de 7 miljard Euro aan investeringsinkomsten die jaarlijks netto uit ons land wegvloeit. Hoe verklaren de regeringen de stijgende trend van dit verlies voor onze samenleving en wat kan eraan gedaan worden? Hoe zullen de regeringen in de toekomst omgaan met de toenemende afhankelijkheid in sleutelsectoren zoals energie van buitenlandse investeerders?

3 We stellen de regeringen ook voor om een gezamenlijke expertengroep samen te stellen die voor verschillende sleutelsectoren de kosten en de baten van buitenlandse investeringen afwegen. Belangrijk hierbij is een goed overzicht te bekomen van enerzijds de rechte kosten zoals bijzondere belastingmaatregelen, subsidies, het financieren van infrastructuur en anderzijds kosten die onrechtstreeks op de samenleving worden afgewenteld, de zogenoemde externaliteit, zoals vervuiling, verkeersoverlast en volatiliteit op de financiële markten. Erg belangrijk is dat dit proces gedragen wordt door alle bestuursniveaus.

4 Ons land zou er op Europees niveau voor moeten pleiten om volledige transparantie te verschaffen inzake buitenlandse investeringen. Er zijn twee grote bezwaren tegen geheimhouding. Verschillende investeringsmaatregelen zijn in strijd met de geest van de interne markt. Samenlevingen hebben het recht om te weten hoeveel offers hun nationale overheden brengen en hoezeer dus het algemene belang werkelijk gediend wordt. Geheimhouding kan immers ook worden ingeroepen om de kortzichtigheid van overheden te verdoezelen.

ECONOMISCHE STRATEGIE — Eén van de belangrijkste bevindingen in het rapport is dat een sterk investeringsbeleid niet kan zonder een sterk economisch beleid. Dit is werkelijk cruciaal. Het investeringsbeleid staat in functie van het economisch beleid en niet omgekeerd, zoals het vaak het geval lijkt. We mogen de behartiging van onze economische belangen niet uitbesteden of laten bepalen door de multinationale bedrijven die het hardst kunnen lobbyen.

1 Al onze overheden zouden zich ten volle bewust moeten zijn dat zelf een open internationale economie een doeltreffend en vooruitziend beleid vereist. Hoe opener de economie, hoe belangrijker het wordt om te waken over de baten van de internationale stromen van kapitaal, handel en kennis. We pleiten niet voor een protectionistische staat, maar voor een sturende staat. Het gaat om competitieve connectiviteit.

2 We moeten opnieuw leren om onze economisch beleid te ontwikkelen in functie van het algemene belang, d.w.z. het maximum aan welvaart, kwaliteitsvolle banen en welbevinden voor het maximum aantal inwoners voor een zo lang mogelijke tijd.

3 We pleiten voor de versterking van sociaal-economische adviesraden van de gewesten (SERV, CES, CESRW), waarbij de werkgevers- en werknemersorganisaties meer investeren in gezamenlijk onderzoek en planning. De versterking van deze adviesraden moet toelaten om met het steeds grotere aantal organisaties

(VBO, VOKA, UNIZO, UWE, UCM, Agoria, idem voor de vakbonden...) toch te komen tot heldere aanbevelingen voor een lange-termijnbeleid.

4 We pleiten voor een kleine strategische economische adviesraad op federaal niveau, waarin experts van de regionale adviesraden samen aanbevelingen ontwikkelen voor de federale beleidsdomeinen zoals financiën, pensioenen, etc.

5 We dagen alle adviesraden uit om binnen een jaar een economisch toekomstplan uit te werken voor onze gewesten en ons land in 2030. Wat zijn de doelstellingen en hoe definiëren we het algemeen belang? Wat zijn de instrumenten? Hoe voeren we dat uit gezien de onzekere context?

6 In functie daarvan zou een specifiek plan voor buitenlandse investeringen moeten worden opgesteld. Wat zijn onze belangen? Waar kunnen buitenlandse investeringen het best bijdragen in vergelijking met eigen investeringen?

HET INZETTEN VAN ONS EIGEN VERMOGEN — Ons land staat voor fenomenale investeringen. Door de vergrijzing is er meer nood aan zorg. Onze openbare infrastructuur is vaak verouderd en onze steden zijn dat vaak ook. Omdat de belastingdruk al zo hoog is, wordt de verleiding erg groot voor overheden om het kapitaal daarvoor in het buitenland te zoeken of om publieke sectoren te privatiseren, waardoor er een grote kans bestaat dat zij in buitenlandse handen belanden. Zulke politiek is kortzichtig en ronduit schadelijk voor de volgende generaties.

1 We moeten eerst en vooral het meest fundamentele probleem aanpakken: in vergelijking met andere Europese landen betalen veel teveel belastingen voor vaak ondermaatse publieke diensten en infrastructuur. De sleutelvraag is dus: hoe krijgen we meer waar voor ons geld en hoe kunnen we leren van landen die het wel goed doen?

2 We moeten de zorgsector zoveel mogelijk in eigen handen houden. Het is de snelst groeiende sector en de sluikse overname door buitenlandse zorgverstrekkers dreigt ons handenvol geld te kosten zonder dat kwaliteitsvolle diensten gegarandeerd zijn. De vraag hier is dus: hoe houden we de zorg betaalbaar en hoe worden we zelf aandeelhouder van kwaliteitsvolle ziekenhuizen, rusthuizen, enz.?

3 We moeten alles in het werk stellen om te vermijden dat begrotingstekorten en vooral het gebrek aan langetermijndenken onze overheden aanzet om grote toekomstige infrastructuurprojecten gemakshalve te laten financieren uit het buitenland. Door uitstel en kortetermijnpolitiek hebben er zich voor de komende decennia voor tientallen miljarden Euro's aan investeringen opgestapeld. Alleen al de oplossing voor de verouderde kerncentrales zal minstens 50 miljard Euro kosten. Daarnaast is er een achterstand in scholengebouwen, transportinfrastructuur, enz. We pleiten vooral om naast de eerste pijler van overheidsfinanciering een tweede pijler van overheids-gemeenschapsfinanciering te ontwikkelen, met de mogelijkheid om op lokaal, gewestelijk en nationaal niveau via obligaties in te tekenen.

4 We moeten burgers en fondsen warm maken om mee te investeren. Wat schiet je op met een project extra rente door te beleggen in het buitenland, als sommige infrastructuur in eigen land – scholen, stations, wegen – begint te lijken op die van de derde wereld? Lokale en regionale overheden moeten durven werken met projectobligaties voor kritische infrastructuurwerken, waarbij gezinnen en bedrijven die intekenen meteen ook de tastbare resultaten van hun investering zien.

5 We moeten onze eigen beloftevolle start-ups en stille kampioenen meer koesteren. De aanvankelijke risico-investeringen van publieke fondsen dienen te worden omgezet in structureel aandeelhouderschap met het oog op het ondersteunen van de groei op lange termijn. Die fondsen moeten mee onze gezinnen mobiliseren om zelf die beloftevolle start-ups te ondersteunen door hun aandelen te kopen.

6 De Vrijdaggroep pleit voor een Brussels beurs voor “start-ups” en “grown-ups”: de Brussels Startup Stock Exchange, in navolging van het Londens initiatief. In de schoot van Euronext-Brussel moet een laagdrempelige aandelenmarkt worden georganiseerd waarbij de overheid ondersteunt door kleine bedrijven te helpen met hun notering, blijvende verankering via de publieke participatiemaatschappijen, het financieren van een standaard “family proof” audit die vooral de risico's inschat en publiciteit in Belgische media.

7 Als investeringen onze economie versterken, dan moeten onze overheden die investeringen vrij stellen van belastingen.

EEN DOELGERICHT INVESTERINGSBELEID — We breken een lans voor een investeringsbeleid dat inzet op de kwaliteit van investeringen eerder dan de kwantiteit.

1 In één van onze vorige rapporten benadrukten we dat onze economische diplomatie erg duur is in vergelijking met andere Europese landen en dat we het in vergelijking niet goed doen voor wat betreft het verbeteren van ons imago en het behartigen van onze belangen. De ambiguïteit die bestaat door de bestuurlijke versnippering is ronduit schadelijk. Zolang België blijft bestaan, met zijn eigen diplomatie en economische bevoegdheden, moeten we aanvaarden dat het nuttig blijft op het Belgische niveau te coördineren naar het buitenland toe.

We pleiten voor één Belgische handels- en investeringsagentschap. Dat agentschap moet een raad van bestuur krijgen met een vertegenwoordiger van de gewesten. Binnen het agentschap zouden er horizontale clusters bestaan, met specialisten voor investeringen in specifieke sectoren, naast verticale clusters met specialisten inzake bepaalde steden, provincies, specifieke economische gebieden, etc. Kortom: de belangen van de regio's staan voorop, maar genieten van het gewicht van de hele staat.

2 Dat agentschap moet een klantvriendelijke one-stop-shop worden voor elke buitenlandse investeerder die zich aandient.

3 Binnen België, lijkt het ons nuttiger in te zetten op grotere steden dan op regio's voor wat betreft het versterken van ons imago naar buitenlandse investeerders. Steden hebben meer natuurlijke troeven, een grotere herkenbaarheid en een grotere complementariteit.

4 Wie ook de bevoegdheid krijgt, we moeten de verantwoordelijke spelers sterker maken. Dat kan eerst en vooral door hen meer duidelijkheid te verschaffen over de prioriteiten, de beoogde sectoren en de beoogde baten voor onze samenleving. Daarnaast lijkt het ons aangewezen om meer in te zetten op eigen capaciteit in plaats van dure consultants.

5 We zijn gekant tegen een voorkeursbehandeling voor buitenlandse multinationals. De bestaande regelgeving en de talrijke belastingmaatregelen worden zo complex, dat kleine en middelgrote ondernemingen de bomen door het bos niet meer zien. Daardoor worden veel maatregelen de facto discriminerend ten aanzien van onze eigen economie. We pleiten daarom voor veel eenvoudigere regels en belastingen.

6 We hebben nood aan een duidelijke strategie ten aanzien van start-ups. Als de samenleving optreedt als de belangrijkste risico-investeerder, dan moet de samenleving ook het meeste genieten van de baten. We stellen ook voor om het toezicht op de technologietransfers te versterken en te verankeren in het investeringsbeleid. Knowhow is dé grondstof van de 21ste eeuw. We moeten de knowhow die we opbouwen dan ook doeltreffender gaan inzetten ter versterking van onze economie en erover waken dat er in het geval van buitenlandse investeerders een winst in zit voor beide partijen.

- 1 *N.b. Eurostat en de meeste EU lidstaten volgen voor FDI rapportering de hand-
leiding van het IMF over de betalingsbalans en de OECD definities.*
- 2 *Er is overigens nog een bijkomende vraag: gezien België sinds 2008 bijna on-
afgebroken een tekort op de lopende rekening heeft, is het de vraag hoe dat op
de betalingsbalans gefinancierd zal worden. M.a.w. welk buitenlands kapitaal of
investerings trekken we aan om dat tekort te compenseren? Uit ECB-cijfers
blijkt dat we dat sinds 2009 vooral hebben gedaan door obligaties van de over-
heid aan buitenlandse investeerders te verkopen en obligaties van buitenlandse
banken die Belgische investeerders in hun bezit hadden van de hand te doen.*
- 3 *Conversatie met vertegenwoordiger van sectororganisatie, 1 april 2015; Con-
versatie met vertegenwoordiger sectororganisatie, 5 april 2015;*
- 4 *Correspondentie met vertegenwoordiger van bedrijfsorganisatie, 22 mei 2015.*
- 5 *Rodrik, Dani, 1999. The New Global Economy and the Developing Countries:
Making Openness Work. Washington: Overseas Development Council, p. 28.*
- 6 *Eurostat: Foreign control of enterprises by economic activity and a selection
of controlling countries (from 2008 onwards) [fats_g1a_08]. Aggregate for
2008-2011.*
- 7 *Ibid.*
- 8 *Ibid. Also: Ernst and Young, 2013. Barometer van de Belgische Attractiviteit,
2013. Diegem: Ernst and Young, p. 28.*
- 9 *Eurostat: EU direct investment positions, breakdown by country and economic
activity (NACE Rev. 2)*
- 10 *UN Comtrade Database met België als bron.*
- 11 *Zie tabel:*
- 12 *Conversatie met vertegenwoordiger van handelsagentschap, 18 Maart 2015.*
- 13 *Conversatie met vertegenwoordiger van handelsagentschap, 27 Maart 2015.*
- 14 *Gesprek met deskundige Katholieke Universiteit Leuven, 2 April 2015.*
- 15 *Conversatie met vertegenwoordiger van werkgeversorganisatie, 29 April 2015.*
- 16 *Conversatie met vertegenwoordiger van werkgeversorganisatie, 24 April 2015.*
- 17 *BNP Paribas Stability and Balance fund: 13 procent, KBC Pricos 94 procent,
Belfius Balance Plus, High Equities, 88 procent, en Amonis 98 procent.*

COLOFON

TITEL

De grote leegloop

Waarom België teleurstelt in het aantrekken van buitenlandse investeringen en wat we eraan kunnen doen.

Cette publication est également disponible en français sous le titre: Le grand exode. Pourquoi la Belgique peine à attirer des investissements étrangers et que faire pour y remédier
This publication is also available in English: The great exodus. Why Belgium disappoints in attracting foreign investments and what we can do about it

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting - Brederodestraat 21, 1000 Brussel

RAPPORTEUR

Jonathan Holslag

COÖRDINATIE VOOR DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Brigitte Duvieusart, adviseur | Pascale Criequemans, assistente

GRAFISCH CONCEPT & VORMGEVING

Eduard Plancke

WETTELIJK DEPOT

D/2893/2015/17

BESTELNUMMER

3327

Met de steun van de Nationale Loterij

06/2015

Deze uitgave kan (gratis) online besteld of gedownload worden van onze website www.kbs-frb.be

